

Brat osadniczki – kawalerzysta i marynarz

Andrzej Łoś

W okresie rozkwitu osad wojskowych na terenach Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej Polskiej, wzrastaliśmy jako dzieci w atmosferze prawdy i szczerego patriotyzmu. W domu i w szkole wymagano od nas solidnej pracy i poczucia odpowiedzialności. Wiedzieliśmy, że naszym wspólnym dobrem jest wolna Polska. Na lekcjach historii oraz na wycieczkach i obozach harcerskich, poznawaliśmy nasze dzieje z radością i zapałem śpiewając piosenki o dzielnej piechocie, ułanach, marynarzach i lotnikach. Ogarniał nas podziw dla wszystkich rodzajów polskiego wojska.

Pamiętam, jak wiosną 1934 roku przyjechała na Osadę Krechowiecką brat mojej matki Andrzej Łoś

w pięknym, granatowo-złotym mundurze oficera Polskiej Marynarki Wojennej. Miałam wtedy osiem lat, dostałam od niego metalowy, szary, pływający w wodzie model prawdziwego okrętu podwodnego „Ryś”. Dowiedziałam się, że wuj jest właśnie kapitanem podwodnego okrętu wojennego ORP „Ryś”. Okazało się też, że to mieszkańcy Wołynia pomogli sfinansować budowę tej nowej jednostki. Podaję niżej wybrane fragmenty z życiorysu tego dzielnego Polaka.

Andrzej Łoś urodził się w 1899 roku w majątku Deszno, pow. Jędrzejów. W październiku 1918 r wstąpił jako ochotnik do Wojska Polskiego (równocześnie ochotniczo do WP zgłosili się: jego ojciec, dwaj młodszy bracia oraz trzy siostry do służby sanitarnej. Jedna z nich to moja matka – osadniczka.) Andrzej otrzymał przydział do Szwadronu Wyszczolenia Kawalerii w Mińsku Mazowieckim, a już od stycznia do maja 1919 roku jako ułan, brał udział w wojnie na froncie lwowskim i wołyńskim.

Potem ukończył Szkołę Podchorążych Piechoty w Warszawie, oraz Centralną Szkołę Jazdy. Jako podporucznik 5 p. ułanów w bitwie pod Chodorowem, (na południe od Lwowa) dn. 6.IX.1920 r został ciężko ranny w brzuch. W 1921 r

zgłosił się ochotniczo do Marynarki Wojennej, tam ukończył tymczasowe Instruktorskie Kursy (TIK). W 1923 r po awansie na porucznika marynarki w korpusie rzeczno-brzegowym, pracował jako oficer flagowy Dowódcy Flotylli Pińskiej. Potem przeniesiony do Gdyni, służył jako oficer flagowy w ćwiczebnym dywizjonie torpedowców.

W październiku 1924 r odkomenderowano go na studia we Francji i kurs praktycznego pływania na szkolnym krążowniku pancernym „Jeanne D`Arc”. Po powrocie w końcu 1925 r przeniesiono go do korpusu oficerów morskich, a w 1926 r został dowódcą ORP „Jaskółka”. Ponownie wysłany na studia we Francji kończy szkołę oficerską marynarki podwodnej w Tulonie (Ecole de Navigation Sous – marine). Następnie skierowano go do portu w Le Havre, gdzie dobiegała końca budowa polskiego okrętu podwodnego ORP „Wilk”. Został zastępcą dowódcy tego podwodnego okrętu. W 1931 r awansował na stopień kapitana marynarki. Wiosną 1933 r objął dowództwo bliźniaczego okrętu ORP „Ryś”.

W styczniu 1936 r otrzymał nominację na komandora podporucznika, a w sierpniu na szefa Służby Broni Podwodnej w komendzie Portu Wojennego Gdynia – Oksywie. Na tym stanowisku pozostawał do wybuchu wojny.

Podczas obrony wybrzeża przebywał na Helu, gdzie w jej końcowej fazie kierował postawieniem w nocy z 9 na 10 września 1939 r przegrody w postaci dwóch zapór minowych, położonych w poprzek półwyspu. Wysadzenie zapory w powietrze 30 września, spowodowało częściowe przerwanie półwyspu pod Chałupami, powstrzymując niemieckie natarcie, które zalażało się wobec ciężkich strat. Po kapitulacji Helu komandor A. Łoś jako jeńiec wojenny został osadzony w oflagu IX B w Königstein pod Dreznem. Tam poważnie zapadł na zdrowiu (m.in. odnowiły mu się rany z 1920 r), co spowodowało jego zwolnienie.

Ostatnie lata życia spędził w Brazylii, gdzie zmarł w Sao Paulo w 1962 roku. Był odznaczony Krzyżem Walecznych, Złotym Krzyżem Zasługi, odznaką „Orlęta” oraz licznymi medalami, jak również jednym z najwyższych odznaczeń brazylijskich za działalność przemysłową i zasługi na polu zbliżenia polsko-brazylijskiego.

Bibliografia:

1. Polski Słownik Biograficzny, Tom XVIII-3, Zeszyt 78, Wrocław Ossolineum 1973 r.
2. Kadry Morskie Rzeczypospolitej, Tom II Polska Marynarka Wojenna cz. I – korpus oficerów 1918-47.